

N:o 17.

Af friherre **von Kræmer**, med förslag till förtydligande
ändringar i bevillningsförrordningen.

Det finnes i Tyskland källor, hvilkas vatten har den egenskapen, att om något föremål, om än af lösaste beskaffenhet, nedsänkes deri och der får qvarligga någon tid, så förvandlas det till sten.

En snarliktande egenskap tyckes tillhöra den svenska jorden. Om någon gård af än så tillfällig beskaffenhet lägges på densamma och der får qvarligga något antal år, så förvandlas den till sten och fryser fast vid jorden.

På så sätt komma att hafva vid jorden de, åtminstone hvad de allra flesta af dem angår, alldeles tillfälliga gårdar och pålagor af allehanda slag, som förvandlade sig till dessa grundskatter, hvilka nu, sent omsider, äro stälda på lösbrytning och afskrifning.

Men ej nog med dessa forntidsminnen; en alldeles dylik förvandling är i färd med att försiggå inför våra ögon.

Den bevillning, som utgår af fastighet, håller på att i allmänna föreställningen öfvergå till en afgift för rättigheten att ega fastighet, i stället för att den till sitt ursprung intet annat är än en bevillning för inkomsten af fastigheten!

I komiténs för upprättande af förslag till ny författning angående utgörande af allmänna bevillningen till Kongl. Maj:t den 2 juli 1859 afgifna, underdåniga betänkande, heter det, sid. 83:

»Art. II.

Under denna artikel äro hänförda alla de afgifter, hvilka skulle blifva föremål för taxering och hvilka utgå med *enahanda* procent utaf inkomst af *egendom* eller kapital och af *arbete* eller rörelse, yrke, tjänst, m. m.

Afgiften, beroende naturligtvis af bevillningssumman, beräknas, såsom ofvan nämnt är, om denna bliver två millioner riksdaler, till en procent af behållna eller nettoinkomsten.

För fast egendom skulle ock rätteligen lika afgift tagas af behållna inkomsten.

Men i anseende dertill, att de fleste fastighetsegare icke begagna sådan bokföring, att deras behållna afkomst ens af dem sjelfve med säkerhet kan beräknas, antaga komiterade, likasom hittills skett, behållna afkomsten i allmänhet vara fyra procent af det uppskattade verkliga eller gångbara värdet. När således en fastighet anses vara värd t. ex. 1,000 riksdaler, antages den beskattbara årliga inkomsten å fyra procent vara 40 riksdaler, hvarå bevillningen å en procent utgör 40 öre.»

Detta komitébetänkande blef, som bekant, grundläggande för 1859—60 års riksdags beslut i ämnet, endast med den förändringen att, på af Riksdagen anförda skäl, inkomsten af jordbruksfastighet antogs vara tre procent och af annan fastighet fem procent eller såsom det heter i riksdagsbeslutets § 27:

»Under sådana förhållanden hafve Vi, jemte det Vi i allmänhet nedsatt de för bevillningens utgörande hittills stadgade procentberäkningar, beslutat att bevillningen efter den nya stadgan skall utgå af jordbruksfastighet med 3 öre för hvarje fulla 100:de riksdaler af uppskattningsvärdet och för all annan fastighet med 5 öre för hvarje fulla 100:de riksdaler af uppskattningsvärdet. — Efter beräkning, att jordbruksfastighet lemnar i årlig behållning 3 procent samt annan fastighet 5 procent af uppskattningsvärdet, öfverensstämmer den för fasta egendomen sålunda stadgade bevillningsprocenten med den afgiftsberäkning, som för all annan inkomst, vare sig af kapital eller arbete, skall i afseende på bevillningens utgörande följas, eller en procent af behållna inkomstbeloppet.»

En halffördold men genom jämförelse framträdande påminnelse om att fastighetsbevillningen, till sin uppkomst, är bevillning för *inkomsten* af fastigheten har också alltid qvarstått i våra sedan dess gällande bevillningsförordningar och qvarstår än i Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 2 december 1892 angående viss ändring i bevillningsförordningen. Det heter nemligen der:

»§ 1 i förordningen.

För all inom riket belägen *fast egendom* — — — — —

»Denna bevillning utgår:

a) för jordbruksfastighet med sex öre» (förut tre öre) »för hvarje fulla etthundra kronor, samt

b) för all annan fastighet

med fem öre för hvarje fulla etthundra kronor af uppskattningsvärdet.»

Vidare heter det:

»§ 17 i instruktionen.

Vid tillämpning — — — — hvarvid i fråga om fast egendom iakttages, att inkomst af jordbruksfastighet beräknas till 6 procent» (förut 3 procent) »och inkomst af annan fastighet till 5 procent af taxeringsvärdet.» — — — — —

Genom det anförda torde få anses styrkt, att fastighetsbevillningen, som sagdt, intet annat är än en *bevillning för beräknade behållna inkomsten af fastigheten*. Hos många är dock uppfattningen af förhållandet numera en helt annan.

Så afgafs t. ex. vid nyssförflutna urtima riksdag till särskilda utskottets utlåtande n:o 7 en reservation, hvars genomgående tankegång är att när då utskottet föreslog den sedan af Riksdagen beslutade förhöjningen af bevillningen för jordbruksfastighet från tre öre till sex öre, så var endast det sjetta öret att anse som bevillning för inkomst, nemligen för det i jordbruksrörelsen använda kapital och arbete, och hela åtgärden: »en genväg att genom en förhöjning i fastighetsbevillningen söka ersättning för utblifven inkomstbevillning för ett visst slag af rörelse».

Reservanten kommer derigenom till det resultatet (sid. 4 reservationen) att den bevillning för »inkomst», som af jordbruket i vårt land kommer att erläggas, »inskränker sig till 220,000 kronor, som sålunda utgöra omkring $\frac{1}{14}$ af den bevillning, som för inkomst af kapital och arbete utgöres, och understiger hvad som i bevillning utgöres af dem, hvilkas inkomster icke hinna upp till 800-kronors-strecket» — en sammanställning väl egnad att uppegga den del af nationen, hvars bevillning *kallas* bevillning för inkomst, mot den del af nationen, hvars bevillning *kallas* bevillning för jordbruksfastighet.

Reservantens föreställning finner dock lätt sin förklaring.

I skatteregleringskomiténs betänkande af 1881, sid. 71, läses nemligen följande ofta citerade yttrande:

»Det får ej förbises, att vid sidan af jordens alstrande förmåga förefinnas vid en ordnad jordbruksrörelse åtskilliga andra beskattningsbara faktorer, såsom dels det för rörelsens drifvande erforderliga, i inventarier och kreatursstock nedlagda eller eljest använda kapital, dels ock produkten af jordbrukarens personliga arbete samt de af honom i hans egenskap af jordegare eller arrendator åtnjutna, sällan i penningvärde uttryckta och därför vanligen förbisedda förmåner af allehanda slag.»

Om man håller sig till allenast denna del af komiténs berörda yttrande, så vore således bevillningen af jordbruksfastighet att anse såsom en bevillning för ett abstrakt begrepp »jordens alstrande förmåga», men ej för det »för rörelsens drifvande erforderliga kapital» och ej heller för »produkten af jordbrukarens personliga arbete», m. m.

Strax förut säger dock komitén, att:

»Jordbruksidkaren bör beskattas för sin genom yrkets utöfning förvärfvade be-

hållna inkomst, det vill säga, för det belopp, hvarmed egendomens afkastning möjligen öfverskjuter hvad som redan genom» (af jordens *egare* erlagd) »fastighetsbevillning blifvit beskattadt.»

I denna moderatare del af yttrandet är således fastighetsbevillningen erkänd vara en bevillning för »inkomst» (»afkastning»), ehuru komitén antager, att den ej är tillräcklig för att motsvara (1 procent å) *hela* inkomsten. Detta kunde ju kanske sägas om då utgående bevillning af *tre* öre för 100 kronors taxeringsvärde, men säkert ej om nu beslutade bevillning af *sex* öre för 100 kronors taxeringsvärde. — Det är dock tyvärr den här först anförda delen af komiténs sagda yttrande, som mest fäst sig i sinnen.

Kraftigast nästan af allt torde slutligen till förändringen af, så att säga, tankeinnehållet i uttrycket: »bevillning af fast egendom» bidragit den för öfrigt måhända nödvändiga föreskriften i bevillningsförordningen:

»Bevillning för fast egendom erlägges af *egaren* — — —»

Häraf har tillskapats den uti dagligt tal öfverallt gängse och äfven i skrift både förr och nu förekommande benämningen: *eganderättsbevillning*. Bevillningen af fastighet så benämnd är ej längre i ringaste mån en bevillning för *inkomst* af fastigheten, utan den är en afgift, som erlägges för eganderätten, en afgift, som erlägges till staten, därför att staten tillåter en enskild person att besitta en del af rikets jordyta (jemte det derå befintliga). — Försteningen är fullständig!

Att häfva denna förvandling och återupplifva den på den historiska uppkomsten grundade och enda riktiga föreställningen om fastighetsbevillningens natur anser jag ytterligt viktigt, på det att ej, såsom medel att reta den ena samhällsklassen mot den andra, längre måtte kunna anföras det grundlösa påståendet att för fastighet icke betalas bevillning för inkomst, utan att sådan bevillning blott drabbar dem, som betala bevillning för kapital eller arbete.

En sådan högst nödig påminnelse kan särdeles lätt officiellt gifvas genom en liten förändring i bevillningsförordningens titel, så att förordningen får blifva en förordning angående bevillning af inkomst. — Jag påminner om motsvarande afgifters namn i England: »Income tax». — Vidare torde några ord behöfva tilläggas i förordningens § 1.

På grund af hvad jag här andragit får jag föreslå,

1:o. Att titeln å bevillningsförordningen ändras till:
Förordning angående bevillning för *inkomst* af
fastighet, af kapital och af arbete.

2:o. Att öfverskriften öfver § 1 samt § 1 i förordningen måtte få följande lydelse:

Bevillning af fastighet.

§ 1.

Af all inom riket belägen fastighet, hvartill ock räknas frälseränta, skall, med de undantag, som i § 4 upptagas, bevillning utgöras med 1 procent af behållen inkomst, hvarvid denna för jordbruksfastighet, naturaförmåner inberäknade, anses vara 6 procent, för all annan fastighet och frälseränta 5 procent — allt å fulla hundra delar af uppskattningsvärdet.

Denna bevillning utgår derföre:

- a) af jordbruksfastighet med sex öre för hvarje fulla ett hundra kronor,
- b) af all annan fastighet och frälseränta med fem öre för hvarje fulla ett hundra kronor af uppskattningsvärdet.

Slutligen tillåter jag mig anhålla, att, om utskottet finner syftningen af här af mig framställda förslag riktig, men ej i allo gillar ordalagen, utskottet då ville i dessa vidtagna af förhållandena möjligen påkallade förändringar; endast att ändamålet vinnes, nemligen att skingra den allt mer sig rotfästade, i socialt hänseende farliga förvillelsen, att bevillningen af fastighet icke är en bevillning för inkomst.

Om remiss af denna motion till bevillningsutskottet får jag anhålla.

Stockholm den 28 januari 1893.

R. von Kræmer.

Häruti instämmer:

Carl Klingspor.
